

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gruodžio 7 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Gedimino Sagačio ir Dalios Vasarienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „AV Investicija“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. kovo 3 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „AV Investicija“ ieškinį atsakovei Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai dėl sprendimų viešajame pirkime panaikinimo, trečiasis asmuo uždaroji akcinė bendrovė „Tekasta“

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiamą dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių perkančiosios organizacijos sprendimo dėl įkainijimo tikėtojo nustatymo pripažinimo neteisėtu sąlygas (Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – ir VPĮ) 88 straipsnis), aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė UAB „AV Investicija“ prašė teismo panaikinti atsakovės vykdomame viešajame pirkime „Naikintųjų vaistų surinkimo iš vaistinių ir jų naikinimo paslaugų pirkimas“ (toliau – Pirkimas), pareigoti atsakovę grįžti į pasiūlymų vertinimo procedūras, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- Ieškovė nurodė, kad pagal Pirkimo sąlygų 3.4.2 punktą tiekėjas turi būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą (toliau – ir Registras) ir turėti teisę verstis veikla, kuri reikalinga sutarčiai vykdyti, bei pateikti kvalifikacijos reikalavimus įrodančius dokumentus – taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą arba taršos leidimą, kuriame nurodyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę šalinti (deguinti) (D10) ir (arba) naudoti kuru (R1) 18 01 09 vaistus, nenurodytus 18 01 08, ir 18 01 08* citotoksinius arba citostatinius vaistus, arba jei planuojama išvežti (eksportuoti) – laisvos formos deklaracija, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikintini vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti), vadovaujantis Atliekų vežimo Europos Bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašu, ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kuru (R1).
- Ieškovės teigimu, remiantis Registro duomenimis, UAB „Tekasta“ neturi teisės iš visuomenės vaistinių iš gyventojų priimtų naikintųjų vaistinių preparatų nei pašalinti sudeginant (D10), nei sunaudoti kuru (R1), nei eksportuoti (išvežti) (S4). Nors ji deklaruavo, kad naikintini vaistai bus eksportuoti, sutarties vykdymo laikotarpiu sutarčiai vykdyti bus pasitelkta užsienio įmonė „REMONDIS Industrie Service GmbH“, tačiau, vien remiantis tokia įkainėtojos deklaracija, ji neturėdama teisės vykdyti eksporto (išvežimo) veiklos, negalėjo būti pripažinta kompetentinga, patikima ir pajėgi įvykdyti viešojo pirkimo sutartį tiekėja, atitinkančia keliamus kvalifikacijos reikalavimus.
- Tiekėjai privalėjo pateikti perkančiajai organizacijai įrodymus, kad yra pajėgūs vykdyti sutartį, šiuo atveju tai reikšia, kad turi teisę tvarkyti Techninėje specifikacijoje nurodytas konkrečias atliekas, o ne kad apskritai yra registruoti Registre. Atliekų tvarkymo veiklą atskirai reglamentuoja teisės normos, o subjektų teisė ja verstis priklauso nuo kompetentingos institucijos išankstinio leidimo (licencijos) bei registravimo specialiamе valstybės registre, todėl perkančioji organizacija privalėjo įsitikinti, ar tiekėjai ar jų pasitelkiami ūkio subjektai *de jure* (teisiskai) gali verstis specifine, imperatyvių teisės normų reguliuojama veikla, reikalinga sutarčiai vykdyti, *inter alia* (be kita ko), tvarkyti atliekas jas išvežant (eksportuojant). Pati perkančioji organizacija šiuo atveju nustatė reikalavimų tiekėjui turėti teisę verstis veikla, reikalinga sutarčiai vykdyti, todėl nustačiusi, kad UAB „Tekasta“ kvalifikacija neatitinka Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimų, tokios tiekėjos negalėjo pripažinti kompetentinga ir turėjo jos pasiūlymą atmesti.
- UAB „Tekasta“ pasiūlyme nenurodė, kad ketina remtis subiektyviais ar subrangovais, todėl atsakovė turėjo vertinti tiekėjos kvalifikaciją vien pagal UAB „Tekasta“ keliamus reikalavimus. Pati UAB „Tekasta“ pripažino, kad remiasi subiektyviu turima kvalifikacija, nes pati savarankiškai neturi teisės šalinti (deguinti) (D10) ir (arba) naudoti kuru (R1) 18 01 09 vaistus. Nors UAB „Tekasta“ ir nurodė, kad atsakovei pateiktė sutartis su subiektyviais, tačiau pačiame pasiūlyme ji subiektyvių nenurodė, nepripažino jų Europos bendrajame viešųjų pirkimų dokumente (toliau – ir EBVPD), nors tai buvo privaloma pagal Pirkimo sąlygų 3.9 ir 5.8 punktus. Subjektėjus UAB „Tekasta“ nurodė po pasiūlymo pateikimo ir tik gavusi paklausimą iš atsakovės.
- Iš įkainėtojos pasitelktos subiektyvios užsienio įmonės „REMONDIS Industrie Service GmbH“ licencijos tvarkyti atliekas matyti, kad šis asmuo taip pat neturi teisės tvarkyti pavojingųjų atliekų, kurių kodas 18 01 08, nė vienu iš Pirkimo sąlygose išvardytų būdų (R1 ar D10), šiam asmeniui suteikta tik teisė rinkti ir saugoti atliekas, kad UAB „Tekasta“ net kartu su tiekėju kvalifikaciją neatitinka Pirkimo sąlygų reikalavimų ir nėra pajėgi įvykdyti sutartį.
- Atsakovė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija su ieškiniu nesutiko ir nurodė, kad kaip atitiktį Pirkimo sąlygų 3.4.2 ir 3.5 punktų reikalavimams patvirtinančius dokumentus tiekėjai turėjo pateikti pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją, kurios priede nurodyta pavojingųjų atliekų technologinis srautas, kurį leidžiama surinkti; farmacinės atliekos TS-08; ir jei planuojama išvežti (eksportuoti) – laisvos formos deklaracija, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikintini vaistai bus eksportuoti (išvežti) ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti atliekas. UAB „Tekasta“, pagrįsdama atitiktį šioms reikalavimams, pateikė pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją, kuri suteikia teisę UAB „Tekasta“ surinkti ir pervažinti pavojingąsias atliekas (skaistanti ir farmacinės atliekos TS-08) bei deklaruavo, kad naikintini vaistai bus eksportuoti (išvežti) vadovaujantis Atliekų tarpvalstybinį vežimą tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. S1-207, ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kuru (R1). „REMONDIS Industrie Service GmbH“, todėl atsakovė pagrįstai nusprendė, kad UAB „Tekasta“ pateikė visus atitiktį Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimams pagrindžiančius dokumentus.
- Atsižvelgdamas į specialias tarpvalstybinių atliekų vežimo leidimų išdavimo sąlygas ir trukmę, siekdamas neprimesti administracinės naštos ir sudaryti sąlygas kuo didesniai skaičiui dalyvių dalyvauti Pirkime, perkančioji organizacija nekėlė reikalavimo turėti leidimą eksporto veiklai, t. y. buvo prašoma ne turėti tarpvalstybinį atliekų vežimo leidimą, o pateikti laisvos formos deklaraciją patvirtinti, kad įkainėtoja atveju vaistai bus eksportuoti, t. y. tiekėjas įsipareigojo tokį leidimą turėti. Pirkimo sąlygų 3.5 punkte aiškiai įtvirtinta, kad perkančiajai organizacijai atlikus Europos bendrojo viešųjų pirkimų dokumento patikrinimo procedūrą, patikrinus pasiūlymus ir išrinkus įkainėtoją, tik jo prašoma pateikti Pirkimo sąlygų 3.3 ir 3.4 punktuose nurodytus dokumentus.
- Trečiasis asmuo UAB „Tekasta“ nurodė, kad Pirkimo metu pateiktį Pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją Nr. 000455, išduotą 2009 m. spalio 1 d., kuri patvirtinta, kad įmonės patirtis – daugiau nei 12 metų vertinasi šia veikla, ir jos priedą, nurodantį pavojingųjų atliekų technologinį srautą su surinkimo aikštelėmis, kuriuos leidžiama surinkti. Kartu buvo pateiktos sudarytos sutartys su tiekėjais – 2021 m. liepos 20 d. su UAB „Joksika“ ir 2015 m. birželio 22 d. su užsienio įmone „REMONDIS Industrie Service GmbH“, šios sutartys rodo, kad UAB „Tekasta“ subrangos santykių pagrindu turi galimybę surinkti farmacinės atliekas TS-08. Šie duomenys patvirtina, kad UAB „Tekasta“ visiškai atitinka Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimus. Perkančiosios organizacijos prašymu UAB „Tekasta“ 2021 m. spalio 21 d. pateikė UAB „Joksika“ raštą, kuriuo patvirtino išteklių prieinamumą sutarčiai vykdyti, ir 2021 m. spalio 21 d. įdrašė, kuriame nurodė dėl subiektyvių bei pridėjo prašomus su jais susijusius dokumentus. UAB „Tekasta“ pasirėmė dviem tiekėjais, būdama rūpestinga ir siekdamas išvengti bet kokios galimybės netinkamai vykdyti sutartį, jeigu vienas iš subiektyvių neuztikrintų pajėgumą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus apygardos teismas 2021 m. gruodžio 21 d. sprendimu ieškinį atmėtė.
- Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad iš lingvistinio (gramatinio, pažodinio), sisteminio ir loginio Pirkimo sąlygų nuostatų aiškinimo matyti, jog kiekvienas Pirkime dalyvaujantis tiekėjas ir potencialus Pirkimo įkainėtojas tinkamam būsimos viešojo pirkimo sutarties, kuri apima naikintųjų vaistų surinkimą, vežimą, laikymą ir saugą pašalinant ar sunaikinant (sudeginant ar (ir) panaudojant kuru), vykdytinai gali pasirinkti ir perkančiajai organizacijai pasiūlyti keletą variantų: 1) pats tiekėjas atliekas surenka, veža, laiko ir pašalina (sudegina ar (ir) panaudoja kuru) – tokiau atveju atitinkami kvalifikacijos reikalavimus pagrįsti jis privalo: a) būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą; b) pateikti perkančiajai organizacijai pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją (su atitinkamais duomenimis); c) pateikti perkančiajai organizacijai taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą arba taršos leidimą, kuriame nurodyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę šalinti (deguinti) (D10) ir (arba) naudoti kuru (R1) atitinkamus vaistus; 2) tiekėjas atliekas surenka, veža ir laiko, tačiau pats jų nepašalina, o atliekas išveža (eksportuoja) ir perduoda jas pašalinti (sudeginti ir (arba) panaudoti kuru) tokia teise turinčiam juridiniam asmeniui pagal rašytinę sutartį – tokiau atveju atitinkami kvalifikacijos reikalavimus pagrįsti jis privalo: a) būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą; b) pateikti perkančiajai organizacijai pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją (su atitinkamais duomenimis); c) pateikti perkančiajai organizacijai laisvos formos deklaraciją, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikintini vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti) ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kuru (R1).
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad UAB „Tekasta“ yra įtraukta į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą, kartu su pasiūlymu pateikė pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją Nr. 000455, suteikiančią teisę rinkti ir saugoti pavojingąsias atliekas, bei jos priedą, kuriame nurodyti pavojingųjų atliekų technologiniai srautai (tarp jų ir farmacinės atliekos) bei pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginių ir (ar) aikštelių (tvarkymo vietų) adresai. Be to, kartu su pasiūlymu UAB „Tekasta“ kaip priedą pateikė ir laisvos formos deklaraciją, kurioje nurodė, kad naikintini vaistai bus išvežti (eksportuoti) vadovaujantis Atliekų vežimo Europos Bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašu ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kuru (R1). Remdamasis nustatytomis aplinkybėmis, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad UAB „Tekasta“ Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkto kvalifikacijos reikalavimui pagrįsti pateikė visus pačios perkančiosios organizacijos nustatytus dokumentus, išvardytus tiek tiesiogiai pačiame Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte, tiek Techninės specifikacijos 1 punkte. Tokiu būdu spėsti, kad, pateikdama pasiūlymą UAB „Tekasta“ nesilaikė Pirkimo sąlygų reikalavimų ar perkančioji organizacija, priimdama pasiūlymą, nesilaikė savo pačios nustatytų reikalavimų dėl tiekėjų kvalifikacijos ar (ir) atitinkai jai pagrįsti reikalingų dokumentų pareikalavimo, pirmosios instancijos teismas nenustatė pagrindo.
- Pirkimo sąlygose nebuvo reikalaujama kartu su pasiūlymu pateikti dokumentus, patvirtinančius tiekėjo teisę išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas, taip pat ir dokumentus, patvirtinančius tiekėjo pasitelktam atliekoms sunaikinti ar pašalinti (sudeginti ir (ar) panaudoti kuru) juridinio asmens teisę atliekas pašalinti būtent tokiais būdais. Naikintinoms vaistinėms preparatams eksportuoti (išvežti) iš Lietuvos Respublikos) (S4) būtina turėti atitinkamą teisę (ar leidimą), apie kurią pažymima Registre, tačiau nagrinėjamu atveju Pirkimo sąlygose nebuvo nustatytas reikalavimas tiekėjui jau kartu su pasiūlymu pateikti tokia teise patvirtinančius įrodymus (dokumenta, leidimą). Techninės specifikacijos 3 punkto nuostatos, taip pat viešojo pirkimo sutarties Projekto nuostatos (pavyzdžiui, 4.2.1.3, 5.1.3, 5.1.13 punktai) įtvirtina, kad būtent viešojo pirkimo sutarties vykdymo metu tiekėjas turės užtikrinti reikalingo leidimo atliekoms išvežti (eksportuoti) S4, kuriame būtų nustatyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę eksportuoti (S4) 18 01 09 vaistus, nenurodytus 18 01 08, ir 18 01 08* citotoksinius arba citostatinius vaistus, gamina, turinčią ir pateikimą perkančiajai organizacijai, kaip būtiną sąlygą (greta kitų sąlygų) tam, kad paslaugos būtų laikomos suteiktomis, taip pat turės užtikrinti, kad sutartį vykdytų tik teisę verstis atitinkama veikla turintis asmuo ir į šią sąlygą sutarties vykdymo laikotarpiu tiekėjas turės visus reikiamus dokumentus (licencijas, leidimus) paslaugoms pagal sutartį teikti.
- Nagrinėjamu atveju pagal Pirkimo sąlygas pačiam tiekėjui buvotiesiogiai keliamas tik reikalavimas būti įtrauktam į Registrą bei turėti pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją, tačiau nebuvo privalomai keliamas kvalifikacijos reikalavimas turėti teisę pašalinti atliekas, kuriame galėjo dalyvauti tiek tokia teise turintis tiekėjas – tokiau atveju jei iš tikrųjų turėjo pateikti perkančiajai organizacijai tai įrodančius dokumentus (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą arba taršos leidimą, kuriame nurodyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę šalinti (deguinti) (D10) ir (arba) naudoti kuru (R1) atitinkamus vaistus), tačiau kartu Pirkime galėjo dalyvauti ir tokios teisės šalinti (deguinti) ar (ir) naudoti kuru atliekas neturintis tiekėjas – tokiau atveju jei rašytinės sutarties pagrindu šiai sutarties daliai vykdyti galėjo pasitelkti tokia teise turintis kitas asmenis (juridinius asmenis) ir pateikti perkančiajai organizacijai laisvos formos deklaraciją, kurioje privalėjo užtikrinti, kad atliekos iš tikrųjų bus eksportuotos ir perduotos atitinkamam juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kuru (R1).
- Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes, padarė išvadą, jog byloje nebuvo pagrindas spresti, kad UAB „Tekasta“ kvalifikacija neatitiko Pirkimo sąlygų 3.4.2 punktų reikalavimų taip, kaip jei buvo perkančiosios organizacijos suformuluoti, ir (ar) kad ji nepateikė reikalaujamų atitiktį nustatytam reikalavimui patvirtinanti dokumentų, dėl ko perkančioji organizacija turėjo atmesti tokio tiekėjo pasiūlymą.
- Pirmosios instancijos teismas akcentavo, kad ieškovė dublikate taip pat kėlė klausimą ir dėl UAB „Tekasta“ pasitelktų subiektyvių nevisišinio pasiūlyme, kaip pasiūlymo atmetimo pagrindu, bei klausimą dėl tokių subiektyvių (vieno iš jų) neatitikties kvalifikacijos reikalavimams, tačiau šiais klausimais ir aspektais ieškovė nesilaikė privalomos išteisininės gincio sprendimo tvarkos. Kita vertus, net ir šiuo aspektu pirmosios instancijos teismas nurodė neturintis pagrindo priimti ieškovės argumentus dėl trečiojo asmens pasiūlymo atmetimo, nes iš UAB „Tekasta“ pateikto pasiūlymo ir jo priedų (laisvos formos deklaracijos) nustatė, kad pati UAB „Tekasta“ surinkti atliekų neišalins (nedegeins) ir (ar) nenaudos kuru), o jas eksportuos (išvežs) ir perduos turinčiam teisei jas pašalinti subjektui, perkančioji organizacija 2021 m. spalio 19 d. raštu paprašė UAB „Tekasta“ pateikti dokumentus, įrodančius kitų ūkio subjektų išteklių prieinamumą, užtikrinti, kad naikintini vaistų atliekos bus saugiai pašalinamos ir (ar) panaudotos kuru, ir UAB „Tekasta“ 2021 m. spalio 21 d. tokius dokumentus bei paaiškinimus perkančiajai organizacijai pateikė, nurodydama, kad teikdama pasiūlymą nenurodė konkretus subiektyvą, kurį ketina pasitelkti sutarčiai vykdyti, kadangi tuo metu jis nebuvo žinomas, tačiau ketina pasitelkti UAB „Joksika“ ir (ar) užsienio įmonę „REMONDIS Industrie Service GmbH“, ir pateikė su šiais juridiniais asmenimis sudarytas sutartis dėl atliekų tvarkymo bei šiu įmonių raštus, kuriuos užtikrinamas jų turinių išteklių prieinamumą.
- Pirmosios instancijos teismas taip pat pažymėjo, kad nors ieškovė 2021 m. gruodžio 6 d. pateikė teismui rašytinius paaiškinimus, kuriuose nurodė, jog trečiasis asmuo UAB „Tekasta“ neatitinka ir Pirkimo sąlygų 3.4.1 punkte nustatytą kvalifikacijos reikalavimą dėl tiekėjo vykdytų sutarčių vertės, tačiau teismas šiuos rašytinius paaiškinimus atsisakė priimti ir dėl juose nurodytų aplinkybių nurodė neturintis pagrindo pasisakyti, nes tokios aplinkybės šėina už nagrinėjamos bylos ribų, peržengia pačios ieškovės suformuluotą ieškinio pagrindą, jos nebuvo nurodytos ir perkančiajai organizacijai teiktoje privaloma išteisininė gincio sprendimo tvarka pretenzijoje

19. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovės UAB „AV Investicija“ apeliacinį skundą 2022 m. kovo 3 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gruodžio 21 d. sprendimą.
20. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs apeliacinio skundo bei atsiliepimų argumentus, nusprendė, kad apeliacinio skundo ribas apėmė klausimai dėl išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos laikymosi, ieškovei skundžiant perkančiosios organizacijos sprendimą nurodant aplinkybes, nenurodant pretenzijos, taip pat dėl trečiojo asmens UAB „Tekasta“ atitikties Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte nustatytam kvalifikacijos reikalavimui.
21. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad ieškovė, ginčydama perkančiosios organizacijos sprendimą dėl trečiojo asmens pasiūlymo pripažinimo Pirkimo laimėtoju, ši savo vertinimą grindė UAB „Tekasta“ neatitiktimi Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte nustatytam kvalifikacijos reikalavimui. Papildomas aplinkybes, jos vertinimu, taip pat pagrindžiančias atsakovės sprendimo neteisėtumą, ieškovė išdėstė pirmosios instancijos teismui 2021 m. lapkričio 23 d. pateiktame dublike, kuriame nurodė, jog trečiasis asmuo pasiūlyme neįsiviešijo subiektyvių, o ir vėliau (2021 m. spalio 21 d. pateiktame rašte bei dokumentuose) nurodė pasitelkiamą subiektyvią „REMONDIS Industrie Service GmbH“ neatitiktį Pirkimo sąlygose įtvirtintam kvalifikacijos reikalavimui. Aplinkybė dėl UAB „Tekasta“ neatitikties Pirkimo sąlygų 3.4.1 punkto reikalavimui ieškovė nurodė Vilniaus apygardos teismui 2021 m. gruodžio 6 d. pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose, tačiau šios pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti.
22. Tiekėjas savo teisę sužinoti apie kito tiekėjo pasiūlymą įgyvendina VPJ 6 straipsnio nuostatų pagrindu. Jei perkantoji organizacija neteisėtai nesupažindina tiekėjo su kito dalyvio pasiūlymu, jis savo galimai pažeistas teises gali ginti įvairiomis teisių gynbos priemonėmis, priklausomai nuo to, kokią teisę jis siekia apginti – teisę į informaciją ar teisę į savo pasiūlymo tinkamą įvertinimą. Pirmu atveju tiekėjas (ieškovas) teismui pareiškia savarankišką materialiąją reikalavimą įpareigoti perkantoją organizaciją supažindinti su kito tiekėjo pasiūlymu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gegužės 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-3-211-248/2018](#)); antru atveju tiekėjas reiskia savarankišką reikalavimą panaikinti perkančiosios organizacijos sprendimą atmeti jo pasiūlymą bei teikia procesinį prašymą išreikalauti įrodymą (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 10¹, 199 straipsniai). Nepriklausomai nuo to, kurį iš pirmiau nurodytų savo teisių gynbos būdų pasirinko tiekėjas, jis visais atvejais perkančiąją organizaciją teikiamoje pretenzijoje didesne ar mažesne apimtimi turi nurodyti aplinkybes, susijusias su teisės susipažinti su kitų tiekėjų pasiūlymais įgyvendinimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-234-469/2018](#); 2020 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-78-248/2020](#)).
23. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad ieškovė, dublikė bei rašytiniuose paaiškinimuose nurodydama papildomus, atsakovei pateiktose pretenzijoje neteiktus argumentus, nesilaikė išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos. Šiai išvadai pagrįsti apeliacinės instancijos teismas rėmėsi nagrinėjamos bylos duomenimis, kad ieškovė, 2021 m. spalio 14 d. kreipdamasi į perkantoją organizaciją, prašymo leisti susipažinti su Pirkimą laimėjusių pasiūlymų bei priedais neteikė, ji tik prašė pateikti jam informaciją, kokį (kokius) ūkio subjektą, subrangovą ar subiektyvą laimėtoja pripažinti UAB „Tekasta“ pasitelkę Pirkime. Pretenzijoje ieškovė taip pat nenurodė jokių aplinkybių dėl nesusipažinimo su trečiojo asmens pasiūlymu. Tiekėjų pažeistų teisių gynbos tinkamumas vertinamas atsižvelgiant ir į pačių tiekėjų iniciatyvą viešųjų pirkimų procedūros metu. Šiuo atveju ieškovė nesiekė susipažinti su trečiojo asmens pasiūlymu, nebuvo aktyvi, todėl apeliacinės instancijos teismui nebuvo pagrindo pripažinti, kad egzistavo objektyvios klijos susipažinti su trečiojo asmens pasiūlymu, o vėliau, nutačius atitinkamus neatitinkamus ar perkančiosios organizacijos veiksmų neteisėtumą, pastaruosius nurodyti pretenzijoje bei ieškinyje.
24. Apeliacinės instancijos teismas vertinimu, net konkrečiu atveju konstatavus, kad tiekėjas teismui nurodė naujas faktines aplinkybes ar iškelia naujus reikalavimus, kuriuos galėjo nurodyti ar išskirti ikiteisminėje ginčo stadijoje, nuostata, jog tiekėjas savo reikalavimą teisme galėtų ginti tik tokiomis pažeidimais, kurie buvo išskirti pretenzijoje, iš esmės taktinė tiki tiekėjų (ieškovų), bet savaime nepaapibija teismo, kuris viešųjų pirkimų ginčų sprendžia kaip aktyvus arbitras, tačiau aktyvus teismo vaidmuo viešųjų pirkimų ginčiuose negali būti aiškinamas taip, kad peržiūros institucijos kiekvieną kartą privalėtų nuodugniai išnagrinėti kiekvieną ieškovo nemotyvuotą abejonę, deklaratyvius argumentus, nes tai suponuotų piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis, ginčo nepagrįsto užtikrinimo ir ikiteisminės ginčo stadijos reikšmės devalvacijos grėsmę. Dėl to jeigu perkančiosios organizacijos veiksmų galimas neteisėtumas nėra akivaizdus, nenustatytas be papildomo (atsakovo) tam tikrų faktinių aplinkybių vertinimo, o procese nepateikta bent kokių nors objektyvių abejonų dėl to, teismo pozicija *ex officio* (pagal pareigas) neperžengti ginčo ribų nekvalifikuotina kaip jo aktyvaus vaidmens tokio pobūdžio ginčiuose pažeidimas.
25. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas, net ir konstatavęs, jog ieškovė, dublikė teikdama papildomus, pretenzijoje nenurodytus argumentus dėl trečiojo asmens pasiūlyme neišviesintų subiektyvių, pasitelkto subiektyvio kvalifikacijos neatitikimo, nesilaikė išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos, galusiai dėl jų pasisakė, argumentus atmesdams kaip nepagrįstus, ir šios nustatytos aplinkybės leidžia teigti, kad tokiu būdu pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į viešųjų pirkimų įstatymų įvedimo pabūdo, teisėtai pasinaudojo jame įstatymu nustatyta diskrecija vertinti ir papildomas, dublikė nurodytas, aplinkybes.
26. Apeliacinės instancijos teismas, pasisakydamas dėl trečiojo asmens UAB „Tekasta“ atitikties Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte nustatytam kvalifikacijos reikalavimui, nustatė, kad ginčo Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte įtvirtinta, jog tiekėjas, siekiantis sudaryti viešojo pirkimo sutartį, turi būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą ir turėti teisę verstis veikla, kuri reikalinga sutarčiai vykdyti, taip pat įtvirtinta, kad atitiktis šiam reikalavimui patvirtinti turi būti pateikiama pavojingųjų atliekų tvarkymo licencija, kurios priede nurodyta pavojingųjų atliekų technologinis srutas, kurį leidžiama surinkti: farmacinės atliekos TS-08; taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas arba taršos leidimas, kuriame nurodyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę šalinti (degtinį) (D10) ir (arba) naudoti kuroi (R1) 18 01 09 vaistus, nenurodžius 18 01 08, ir 18 01 08¹ citotoksinių arba citotoksiškai vaistus; arba pavojingųjų atliekų tvarkymo licencija, kurios priede nurodyta pavojingųjų atliekų technologinis srutas, kurį leidžiama surinkti: farmacinės atliekos TS-08; ir jei planuojama išvežti (eksportuoti) – laisvos formos deklaracija, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikinti vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti), vadovaujantis Atliekų vežimo Europos Bendrijos viudje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašu, ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudooti kuroi (R1).
27. Pirkimo sąlygų 1 priedo „Naikintinių vaistų surinkimo iš vaistinių ir jų naikinimo paslaugų techninė specifikacija“ 1 punkte taip pat nustatyta, kad tiekėjas turi būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą, turėti pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją, kurios priede turi būti nurodyti atitinkami duomenys (pavojingųjų atliekų technologinis srutas, kurį leidžiama surinkti: farmacinės atliekos TS-08), ir taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą arba taršos leidimą, kuriame turi būti nurodyti atitinkami duomenys (teisę šalinti (degtinį) (D10) ir (arba) naudoti kuroi (R1) 18 01 09 vaistus, nenurodžius 18 01 08, ir 18 01 08¹ citotoksinių arba citotoksiškai vaistus); arba registruotas atliekų tvarkytojų valstybės registre, turėti pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją, kurios priede turi būti nurodyti atitinkami duomenys (pavojingųjų atliekų technologinis srutas, kurį leidžiama surinkti: farmacinės atliekos TS-08), ir, jei planuojama išvežti (eksportuoti), – laisvos formos deklaracija, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikinti vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti), vadovaujantis Atliekų vežimo Europos Bendrijos viudje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašu, ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudooti kuroi (R1).
28. Pagal ginčo Pirkimo sąlygų turinį apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad kiekvienas Pirkime dalyvaujantis tiekėjas ir potencialus Pirkimo laimėtojas tinkamam būsimos viešojo pirkimo sutarties, kuri apima naikintinių vaistų surinkimą, vežimą, laikymą ir saugų pašalinimą ar sunaikinimą (sudeginant ar (ir) panaudojant kuroi), vykdymui gali pasirinkti ir perkantojai organizacijai pasiūlyti keletą variantų: pats tiekėjas atliekas surenka, veža, laiko ir pašalina (sudegina ir (ar) panaudoja kuroi) – tokiu atveju atitiktis kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti jį privalo: a) būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą; b) pateikti perkantojai organizacijai pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją (su atitinkamais duomenimis); c) pateikti perkantojai organizacijai taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą arba taršos leidimą, kuriame nurodyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę šalinti (degtinį) (D10) ir (arba) naudoti kuroi (R1) atitinkamus vaistus; tiekėjas atliekas surenka, veža ir laiko, tačiau pats jų nepašalina, o atliekas išveža (eksportuoja) ir perduoda jas pašalinti (sudeginti ir (arba) panaudoti kuroi) tokią teisę turinčiam juridiniam asmeniui pagal rašytinę sutartį – tokiu atveju atitiktis kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti jį privalo: a) būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą; b) pateikti perkantojai organizacijai pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją (su atitinkamais duomenimis); c) pateikti perkantojai organizacijai laisvos formos deklaraciją, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikinti vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti) ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudooti kuroi (R1).
29. Iš į bylą pateiktą trečiojo asmens pasiūlymą bei jo priedų buvo nustatyta, kad UAB „Tekasta“ pateiktą pasiūlymą vykdyti Pirkimo sutartį atliekas surenkant, išvežant bei laikant, tačiau jas ne pašalinant, o eksportuojant (išvežant). Bylos duomenimis, UAB „Tekasta“ yra įtraukta į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą ir atitiktis Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimui pagrįsti pateiktą pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją Nr. 000455, suteikiančią teisę rinkti ir saugoti pavojingąsias atliekas, taip pat jos prieda, kuriame nurodyti pavojingųjų atliekų technologiniai srutai (tarp jų ir farmacinės atliekos) bei pavojingųjų atliekų tvarkymo įrenginiai ir (ar) akistulė (tvarkymo įvykio) adresai. Kartu su pasiūlymu UAB „Tekasta“ pateiktė ir laisvos formos deklaraciją, kurioje nurodė, kad naikinti vaistai bus išvežti (eksportuoti), vadovaujantis Atliekų vežimo Europos Bendrijos viudje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašu, ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudooti kuroi (R1). Dėl to apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad trečiasis asmuo pateikė visus būtinus bei pakankamus dokumentus, pagrindžiančius savo atitiktį Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimui.
30. Pirkimo sąlygose nebuvo reikalaujama kartu su pasiūlymu pateikti dokumentus, patvirtinančius paties tiekėjo teisę išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas, taip pat ir dokumentus, patvirtinančius tiekėjo pasitelkiamą atliekoms sunaikinti ar pašalinti (sudeginti ir (ar) panaudoti kuroi) juridinio asmens teisę atliekas pašalinti būtent tokiais būdais. Šiuo atveju tiekėjas pakako laisvos formos deklaracija patvirtinti, kad laimėjimo atveju naikinti vaistai bus eksportuoti (išvežti), t. y. tiekėjas, teikiantis pasiūlymą pavojingųjų atliekų eksportui, įsipareigojo užtikrinti, kad naikinti vaistai bus eksportuoti (išvežti) ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktų nustatyta tvarka (degtinį) (D10) ir (arba) sunaudooti kuroi (R1)).
31. Bylos duomenys patvirtino, kad viešojo pirkimo sutarčiai vykdyti – pavojingosioms atliekoms eksportuoti – UAB „Tekasta“ pasitelkė subiektyvią „REMONDIS Industrie Service GmbH“. Tokią teisę įtvirtino Pirkimo sąlygų 4.4 punktą, nustatantis, kad galimybę pasinaudoti kitų subjektyvų štekliais, reikalingais atitinkami Pirkimo sutarčiai vykdyti, tikrina perkantoji organizacija. Tiekėja savo ruožtu turi pateikti dokumentus, įrodančius tokių šteklių prieinamumą, – įrodymų pateikiamas pirkimo sutarčiai ar kitų dokumentų kopijos, kurios patvirtinti, kad tiekėjų kitų ūkio subjektų štekliais bus prieinami ir galimi naudoti per visą sutartinių įsipareigojimų vykdymo laikotarpį.
32. Pagal VPJ 88 straipsnio 1 ir 4 dalis, Pirkimo sąlygų 4.4–4.5, 5.8 punktus, įtvirtinančius tiekėjo galimybę pasinaudoti kitų ūkio subjektų štekliais, reikalingais atitinkami pirkimo sutarčiai vykdyti, tiekėjas pasiūlyme turi nurodyti, kokiam pirkimo sutarčiai daliai ir kokius subiektyvius jis ketina pasitelkti *tik jeigu jie yra žinomi*, o jeigu jie dar nėra žinomi, jie turės juos nurodyti ir išviesinti perkantojai organizacijai sudarant viešojo pirkimo sutartį. Pirkimo sutarties projekto 9.3 punkte nustatyta, kad tiekėjas įsipareigoja paslaugų gavėjui pranešti tuo metu žinomų subiektyvių pavadinimus, kontaktinius duomenis ir jų atstovus sudarius sutartį, tačiau ne vėliau negu ji pradeda dokumentuoti.
33. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, ketinamų pasitelkti subiektyvių nenudymas ar jų neišviesinimas pačiame pasiūlyme, jeigu jie tuo metu tiekėjui dar nebuvo žinomi, savaime negalėjo būti klijos neįimti trečiojo asmens pasiūlymo bei pagrindas jį atmeti. Be to, Pirkimo sąlygose nebuvo reikalaujama kartu su pasiūlymu pateikti dokumentus, *inter alia*, patvirtinančius tiekėjo pasitelkiamą atliekoms sunaikinti ar pašalinti (sudeginti ir (ar) panaudoti kuroi) juridinio asmens teisę atliekas pašalinti būtent tokiais būdais.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepinių į jį teisiniai argumentai

34. Kasacinių skundų ieškovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. kovo 3 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gruodžio 21 d. sprendimą ir priimti naują teismo sprendimą – išskirti tenkinti ir panaikinti 2021 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Viešojo pirkimo komisijos Naikintinių vaistų surinkimo iš vaistinių ir jų naikinimo paslaugai įgyti pranešime Nr. (8.5Mr-13E) 10-VP „Dėl pasiūlymo vertinimo, pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėjusio pasiūlymo nustatymo (pirkimo Nr. 564950)“ nurodytus priimtus sprendimus, kuriais sudaryta pasiūlymų eilė ekonomio naudingumo mažėjimo tvarka ir laimėjusio pripažintas UAB „Tekasta“ pasiūlymas, bei pareigoti atsakovę grįžti į pasiūlymų nagrinėjimo ir vertinimo procedūras; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 34.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias tiekėjų atitikties kvalifikacijos reikalavimams vertinimą. Atsakovės pirkimo dokumentuose tiekėjams buvo išskeltas kvalifikacijos reikalavimas būti įtrauktam į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą ir turėti teisę verstis veikla, kuri reikalinga sutarčiai vykdyti, taip pat reikalaujama, kad tiekėjo kvalifikacija būtų įgyta iki pasiūlymų pateikimo termino pabaigos, tačiau byloje trečiasis asmuo, kuris ginčijamą atsakovės sprendimą buvo pripažintas atitinkančiu kvalifikacijos reikalavimams bei Konkursu laimėtoju, turėjo teisę verstis tik dalimi sutarčiai vykdyti reikalingų veiklų. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai pripažino, kad tiekėjas, pasiūlymą pateikdamas, neturintis atitinkamų dalykų kvalifikacijos reikalavimų, šias kvalifikacijas gali įgyti ateityje, todėl gali būti patvirtintas Konkursu laimėtoju, su juo sudaroma pirkimo sutartis ir pan. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai pripažino, kad trečiasis asmuo, teikdamas pasiūlymą, neprivalėjo išviesinti subiektyvių, nes Konkursu sąlygose tiesiogiai buvo nustatyta, kad tiekėjas turi pateikti dokumentus, įrodančius tokių šteklių prieinamumą, – įrodymų pateikiamas pirkimo sutarčiai ar kitų dokumentų kopijos, kurios patvirtinti, kad tiekėjų kitų ūkio subjektų štekliais bus prieinami ir galimi naudoti per visą sutartinių įsipareigojimų vykdymo laikotarpį. Pirkimo dokumentų, Konkursu sąlygų 3.4.2 punkte buvo nustatyta, kad tiekėjai turi būti įtraukti į Registrą ir turėti teisę verstis veikla, kuri reikalinga sutarčiai vykdyti. Taigi čia buvo nustatytos dvi sąlygos: būti įtrauktam į Registrą ir turėti teisę verstis veikla, reikalinga sutarčiai vykdyti. Be to, Konkursu sąlygų 3.4.2 punkte buvo nustatyta, kad tiekėjai turi pateikti pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją, kurios priede nurodyta pavojingųjų atliekų technologinis srutas, kurį leidžiama surinkti: farmacinės atliekos TS-08. Šios sąlygos yra kumuliatyvos, todėl neatitinkantis bent vienos iš šių sąlygų tiekėjas turėjo būti pripažintas neatitinkančiu kvalifikacijos reikalavimams. Teismų procesinį sprendimą teisetūm ir pagrįstumo kontekste taip pat turėjo būti vertinama, kokios apimtys pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklą pagal Konkursu sąlygas turėjo teisę vykdyti tiekėjas, kad jį būtų galima pripažinti atitinkančiu kvalifikacijos reikalavimams. Trečiasis asmuo turėjo teisę verstis ne visomis sutarčiai įvykdyti reikalingoms pavojingųjų atliekų tvarkymo veikloms rūšims, o tik dalimi jų. Aplinkybė, t. y. kad trečiasis asmuo turėjo teisę vykdyti tik dalį pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklos rūšių, pripažino ir pirmosios instancijos teismas, tačiau, atmesdams ieškino argumentus, kad trečiasis asmuo neturėjo atitinkamų kvalifikacijos reikalavimų, nes neturėjo teisės užimti pavojingųjų atliekų tvarkymo veiklos rūšių, t. y. pavojingųjų atliekų šalinimą, naudojimą, išvežimą (eksportą), teismas vadovavosi VPJ 32 straipsnio 3 dalimi, kurioje nustatyta, kad prireikus konkretus pirkimo atveju tiekėjas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, neatsižvelgdamas į tai, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su jais, šiuo atveju tiekėjas privalo įrodyti perkantojai organizacijai, kad vykdančią sutartį jie ryšiai jam bus prieinami. Teismai nepasiekė dėl ieškovės procesinio sprendimo dokumentuose nurodytų reikšmingų aplinkybių, kad šis trečiojo asmens nurodytus subiektyvius užsienio įmones „REMONDIS Industrie Service GmbH“ licencijos Nr. 20HRK03035 tvarkyti atliekas matyti, kad šis subjektas neturi teisės tvarkyti pavojingųjų atliekų, kurių kodas 18 01 08¹, nei vieni iš Konkursu sąlygose išvardytų būdų, t. y. pašalinti (sudeginti) (D10) ir (arba) sunaudooti kuroi (R1), nes šiam asmeniui suteikta teisė tik rinkti pavojingąsias atliekas ir jas vežti. Taigi ne tik trečiasis asmuo, bet ir trečiojo asmens nurodyta subiektyvi „REMONDIS Industrie Service GmbH“ neatitiko Konkursu sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimų.
- 34.2. Teismai, pasisakydami dėl išankstinės ginčo sprendimo ne teisme tvarkos, netinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias išankstinę ginčo sprendimo ne teisme tvarką viešųjų pirkimų ginčų sprendimo bylose, ir nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos teismų praktikos. Teismai išsiviešino pretenzijai, teikiai išankstinę ginčo sprendimo tvarką, iš esmės kėlė tokius pačius turinio išsamumo reikalavimus, kaip ir ieškiniui ar kitoms procesinėms dokumentams civilinėje byloje. Be to, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, esą ieškovė nerodė pakankamo iniciatyvumo viešųjų pirkimų procedūros metu. Tokios teismų išvados nepagrįstos, nes bylą nagrinėję teismai neatsižvelgė į tai, kad ieškovė, teikdama 2021 m. spalio 22 d. pretenziją, objektyviai negalėjo nurodyti aplinkybių, kurios jai tapo žinomos tik iš atsakovės ir (ar) trečiojo asmens procesinių dokumentų ir jų priedų, pateiktų civilinę bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme. Aplinkybių, susijusių su tuo, kad trečiasis asmuo neišviesino subiektyvių, ieškovė pretenzijoje nenurodė ir objektyviai negalėjo nurodyti, nes trečiojo asmens 2021 m. rugsėjo 22 d. pasiūlymo turinys ieškovei nebuvo žinomas. Trečiojo asmens 2021 m. rugsėjo 22 d. pasiūlymą ieškovė gavo pirmą kartą pamatė, kai gavo atsiliepimus į ieškini, ir kai tik sužinojo, kad trečiasis asmuo 2021 m. rugsėjo 22 d. todėl dėl ieškovės nurodytų aplinkybių, susijusių su subiektyvių neišviesinimu, tiek atsakovė, tiek trečiasis asmuo turėjo galimybę pasisakyti triplikuose. Trečiojo asmens neatitiktį kvalifikacijos reikalavimams ieškovė grindė tuo, kad trečiasis asmuo savo pasiūlyme neišviesino subiektyvių UAB „Toksika“ ir (ar) „REMONDIS Industrie Service GmbH“, nors šios subiektyvės trečiajam asmeniui buvo žinomos. Dėl to ieškovė, trečiajam asmeniui savo pasiūlyme nenurodžius subiektyvių, objektyviai negalėjo pareikšti savarankiško materialiojo reikalavimo įpareigoti atsakovę supažindinti ar pateikti informaciją apie trečiojo asmens subiektyvius.
- 34.3. Nors trečiojo asmens įvykdymo sutarčių sąraše nurodytos penkios sutartys, tačiau nė vienos įvykdytos sutarties ar jos dalies vertė neviršija 30 000 Eur, kurie pagal Konkursu sąlygų 3.4.1 punktą yra minimali įvykdytos sutarties ar jos dalies vertė (trečiojo asmens įvykdymo sutarčių vertė nurodyta 12 000 Eur, 5000 Eur, 7000 Eur, 2900 Eur, 7100 Eur). Tai reiškia, kad trečiasis asmuo neatitiko Konkursu sąlygų 3.4.1 punktą nustatytą kvalifikacijos reikalavimo praskutinius trejus metus iki pasiūlymų pateikimo termino pabaigos būti tinkamam įvykdžiusiam ir (ar) vykdančiam bent vieną ar daugiau sutarčių, kurios vertė ne mažesnę kaip 30 000 Eur. Kadangi trečiojo asmens kvalifikacija neatitiko tik šio Konkursu sąlygų 3.4.2 punkte nustatytą kvalifikacijos reikalavimą, bet ir Konkursu sąlygų 3.4.1 punktą nustatytą kvalifikacijos reikalavimą, tai ir dėl šios priežasties trečiojo asmens pasiūlymas turėjo būti atmetamas. Aplinkybės apie trečiojo asmens sudarytas sutartis, kaip to buvo reikalaujama pagal Konkursu sąlygų 3.4.1 punktą, ieškovei tapo žinomos tik po to, kai atsakovė Vilniaus apygardos teismui 2021 m. gruodžio 5 d. pateikė, kaip nurodoma, „visus UAB „Tekasta“ Ministerijai 2021 m. rugsėjo 22 d. teikto pasiūlymo viešajame pirkime priedus <...>“, taip kuriu buvo ir įvykdyti sutartys sąrašas“. Kai tik ieškovė tapo žinomi šie dokumentai, kita dieną (2021 m. gruodžio 6 d.) ji pateikė pirmosios instancijos teismui rašytinius paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad ir dėl šios priežasties trečiasis asmuo neatitiko kvalifikacijos reikalavimų. Dėl šios ieškovės nurodytų aplinkybių, susijusių su trečiojo asmens neatitiktimi Konkursu sąlygų 3.4.1 punkte nustatytiems kvalifikacijos reikalavimams, turėjo galimybę pasisakyti tiek atsakovė, tiek trečiasis asmuo, jeigu būtų norėję, nes teismo posėdis rašytinio proceso tvarka įvyko 2021 m. gruodžio 21 d., tačiau nei atsakovė, nei trečiasis asmuo jokių papildomų paaiškinimų dėl šios ieškovės argumentų nepateikė.

- 34.4. Bylą nagrinėjė teismai neteisingai vertino byloje surinktus įrodymus, pažeidė įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisykles, neteisingai paskirstė įrodinėjimo našą. Ieškovė ginčo atsakovės sprendimą tuo pagrindu, kad trečiasis asmuo neatitiko Konkurso sąlygų. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį, padaręs išvadą, kad ieškovė nepateikė įrodymų, patvirtinusių, jog trečiasis asmuo nėra pajėgus vykdyti įsipareigojimų, todėl nėra jokio objektyvaus pagrindo abejoti trečiojo asmens pajėgumais. Taigi pirmosios instancijos teismas konkurso dalyvio atitiktį kvalifikacijos reikalavimams vertino pagal tai, ar teismo nuomone, konkurso dalyvis būtų pajėgus vykdyti įsipareigojimus, nepriklausomai nuo to, ar jis atitinka kvalifikacijos reikalavimus. Apeliacinės instancijos teismas pritarė tokioms pirmosios instancijos teismo išvadoms, tačiau šios pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų išvados neatitinka ir kasacinio teismo praktikos.
35. Atsakovė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija atsiliepimu į ieškovės UAB „AV Investicija“ kasacinį skundą prašo jį atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 35.1. Teismai tinkamai vertino trečiojo asmens atitiktį Konkurso sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimams. Pirkimo sąlygose nebuvo reikalaujama kartu su pasiūlymu pateikti dokumentus, patvirtinančius paties tiekėjo teisę išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas, taip pat ir dokumentus, patvirtinančius tiekėjo pasitelkiamo atliekoms sunaikinti arba pašalinti (sudeginti ir (ar) panaudoti kurui) juridinio asmens teisę atliekas pašalinti būtent tokiais būdais. Tiekėjas pakako laisvos formos deklaracija patvirtinti, kad laimėjimo atveju naikinti vaistai bus eksportuoti (išvežti). Tiekėjas turėjo deklaruoti ne teisės turėjimą išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas pasiūlymo teikimo metu, bet įsipareigojimą tai daryti ateityje. Būtent dėl to ir buvo nustatytas toks reikalavimas, nes kitu atveju, jeigu tiekėjo būtų prašoma deklaruoti savo teisės turėjimą išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas pasiūlymo teikimo momentu, prašoma deklaruojant neturėtų jokius reikšmės, nes tikslingiau būtų buvę reikalauti tiekėjo dokumentų (leidimų), įrodančių tiekėjo teisę išvežti (eksportuoti). Šią aplinkybę pagrindžia Pirkimo sąlygų Techninės specifikacijos 3 punkto nuostatos, taip pat viešojo pirkimo sutarties projekto nuostatos (pavyzdžiui, 4.2.1.3, 5.1.3, 5.1.13 punktai). Pirkimo konkurso sąlygų 3.4.2 punkto reikalavimas yra aiškus ir minimus, suteikia teisę dalyvauti konkurse didesniais dalyvių skaičiais, o perkanciojai organizacijai – įsigyti reikiamas paslaugas už mažesnę kainą. Nurodytos sąlygos VPĮ neprieštarauja, todėl laikytina, kad atsakovė konkurso dalyvį nepažeidžia imperatyvių teisės aktų nuostatų (VPĮ 17 straipsnio 3 dalies). Viešojo pirkimo komisija Konkursą laimėjusį pripažindama tiekėjos UAB „Tekasta“ pasiūlymą, ne pažeidė teisės aktų reikalavimus, o priešingai – pagal VPĮ 17 straipsnio 2 dalį užtikrino, kad paslaugoms įsigyti skirtos lėšos būtų naudojamos racionaliai.
- 35.2. Dėl trečiojo asmens atitikties Konkurso sąlygų 3.4.1 punktiui – UAB „AV investicija“ 2021 m. spalio 22 d. atsakovei teiktą pretenziją grindė tik ta aplinkybė, kad, UAB „AV investicija“ nuomone, UAB „Tekasta“, neturėdama teisės (leidimo) išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas (S4), taip pat pati neturėdama teisės pavojingus vaistinius preparatus pašalinti sudeginant (D10) ir (ar) sunaudoti kurui (R1), neatitiko Pirkimo konkurso sąlygų 3.4.2 punkte įtvirtinto kvalifikacijos reikalavimo. Tačiau pretenzija, kad UAB „Tekasta“ neatitinka Pirkimo sąlygų 3.4.1 punkte nustatyto kvalifikacijos reikalavimo, ieškovė išklė tik 2021 m. gruodžio 6 d. tekdama teismui rašytinius paaiškinimus. Atsižvelgiant į tai, kad ieškovė nesilaikė privalomos išteisininės ginčų tvarkos, pretenzija, kad UAB „Tekasta“ neatitiko Pirkimo konkurso sąlygų 3.4.1 punkto reikalavimų, neturi būti nagrinėjama teisme.
- 35.3. Dėl išankstinės ginčo sprendimo ne teisme tvarkos atsakovė nurodo, kad bylinėjimais metu nebuvo pateikti naujų aplinkybių, kurios negalėjo būti žinomos ieškovei iki pretenzijos atsakovei pateikimo momento, taip pat ieškovė jokiam pirkimo etape neturėjo prašyti atnaujinti terminą pretenzijai pateikti ar atnaujinti praleistą terminą pretenzijai dėl trečiojo asmens atitikties Konkurso sąlygų 3.4.1 punkto reikalavimui pateikti. CPK 423³ straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtinti apbrojimai tiekėjams teisme reikšti reikalavimus, kurie nebuvo keliami išteisinėje ginčo sprendimo procedūroje, bei ieškinį grįsti naujomis aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos pretenzijoje perkanciojai organizacijai, išskyrus atvejus, kai šių reikalavimų tiekėjas negalėjo nurodyti kreipimosi padavimu metu. Sprendžiant tiekėjo ir perkanciosios organizacijos ginčo apimtį, svarbūs tiekėjo pretenzijoje keliami klausimai, o tikslus pretenzijos turinio nustatymas svarbus ir dėl to, kad tiekėjo teisme nurodyti perkanciosios organizacijos galimi pažeidimai turėtų sutapti su nurodytais pretenzijoje, t. y. tiekėjas savo reikalavimą teisme galėtų grįsti tik tokiais pažeidimais, kurie buvo išklėti pretenzijoje ir buvo perkanciosios organizacijos arba neįsirašyti, arba išsirašyti, tačiau pripažinti nepagrįstais. Ieškovė ginčydama perkanciosios organizacijos sprendimą dėl trečiojo asmens pasiūlymo pripažinimo Pirkimo laimėjimo, šį savo vertinimą grindė UAB „Tekasta“ neatitiktimi Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte nustatytam kvalifikacijos reikalavimui. Papildomas aplinkybės, jos vertinimu, taip pat pagrindžiančios atsakovės sprendimo neteisėtumą, ieškovė išdėstė pirmosios instancijos teismui 2021 m. lapkričio 23 d. pateiktame dublike, kuriame nurodė, jog trečiasis asmuo pasiūlyme neišvengs pasitelkiamų subiekčių, o ir vėliau (2021 m. spalio 21 d. pateiktame rašte bei dokumentuose) nurodyta pasitelkiamą subiekciją „REMUNDIS Industrie Service GmbH“ neatitinka Pirkimo sąlygose įtvirtintų kvalifikacijos reikalavimų. Aplinkybė dėl UAB „Tekasta“ neatitikties Pirkimo sąlygų 3.4.1 punkto reikalavimui ieškovė nurodė Vilniaus apygardos teismui 2021 m. gruodžio 6 d. pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose, tačiau šios pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti. Tiekėjas savo teise sužinoti apie kito tiekėjo pasiūlymą įgyvendina VPĮ 6 straipsnio nuostatų pagrindu. Jei perkancioji organizacija neteisėtai nesuspažindina tiekėjo su kito dalyvio pasiūlymu, jis savo galimai pažeistas teises gali ginti įvairiomis teisių gynbos priemonėmis, priklausomai nuo to, kokią teisę jis siekia apginti – teisę į informaciją ar teisę į savo pasiūlymo tinkamą įvertinimą. Pirmu atveju tiekėjas (ieškovas) teismui pareiškia savarankišką materialųjį reikalavimą įpareigoti perkancioją organizaciją supažindinti su kito tiekėjo pasiūlymu, antru atveju tiekėjas reikšia savarankišką reikalavimą panaikinti perkanciosios organizacijos sprendimą atmesti jo pasiūlymą bei teikia procesinį prašymą išreikalauti įrodymą (CPK 10⁴, 199 straipsnį). Nepriklausomai nuo to, kurį iš pirmiau nurodytų savo teisę gynbos būdų pasirinktų tiekėjas, jis visais atvejais perkanciojai organizacijai teikiamoje pretenzijoje didesnę ar mažesnę apimtį turi nurodyti aplinkybes, susijusias su teisės susipažinti su kitų tiekėjų pasiūlymais įgyvendinimu.
36. Trečiasis asmuo UAB „Tekasta“ atsiliepimu į ieškovės UAB „AV Investicija“ kasacinį skundą prašo jį atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 36.1. Dėl trečiojo asmens neatitikties Konkurso sąlygų 3.4.2 punktiui – trečiasis asmuo nurodo, kad jis Konkurse dalyvavo kaip tiekėjas, kuris atliekas surenka, veža ir laiko, tačiau pats jų nepašalina, o atliekas išveža (eksportuoja) ir perdoša jos pašalinti (sudeginti ir (arba) panaudoti kurui) tokią teisę turinčiam juridiniam asmeniui pagal rašytinę sutartį – tokiu atveju atitiktį kvalifikacijos reikalavimams pagrįsti jis privalo būti įtrauktas į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą; pateikti perkanciojai organizacijai pavojingųjų atliekų tvarkymo licenciją (su atitinkamais duomenimis); pateikti perkanciojai organizacijai laisvos formos deklaraciją, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikinti vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti) ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktu nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kurui (R1). Šis fakto klausimas buvo išsamiai išnagrinėtas ir nustatytas tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismuose, nurodant, kad tiekėja UAB „Tekasta“ yra įtraukta į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą ir atitiktį Pirkimo sąlygų 3.4.2 punkte lentelėje nurodytam 3.4.2 punkto kvalifikacijos reikalavimui pagrįsti pateikė visus pачios perkanciosios organizacijos nustatytus dokumentus. Nors ieškovė kasaciniame skunde nurodė, kad trečiojo asmens pateikti papildomi dokumentai (paaiškinimai) apie subiekčius, kaip keičiantis pasiūlymą iš esmės, perkanciosios organizacijos negalėjo būti priimti, tačiau aplinkybė, kad UAB „Tekasta“ nebuvo nurodžiusi ketinamų pateikti subiekčių pačiam pasiūlyme, savaime negalėjo būti laikoma klaidinga kito pasiūlymo priimti. Perkancioji organizacija pagrįstai priėmė pateiktą pasiūlymą, nes jis atitiko Konkurso reikalavimus, o konkrečių subiekčių nurodymas ne pasiūlymo teikimo dieną niekaip nepakeitė pasiūlymo iš esmės.
- 36.2. Nors teismai ir nusprendė, kad ieškovė nesilaikė išankstinės ginčų nagrinėjimo tvarkos, vis dėlto ieškovės argumentai dėl subiekčių neįvešimo buvo išsamiai išnagrinėti ir dėl jų buvo pasisakyta. Iš bylos duomenų matyti, kad ieškovė prašė pateikti jam informaciją, kokią (kokius) ūkio subjektą, subrangovą ar subiekciją laimėtoja pripažinta UAB „Tekasta“ pastelkė Pirkime, vadinas, šio prašymo stadijoje ieškovė aiškiai suvokė, kad trečiasis asmuo turės subiekčius, bet pretenzijoje nenurodė argumentų dėl jų neįvešimo, nors, gavusi informaciją apie pastelktą tiekėją, negalėjo nežinoti, kad trečiasis asmuo Konkurse dalyvavo nurodydamas, kad bus pastelkti subiekčiai.
- 36.3. Dėl trečiojo asmens neatitikties Konkurso sąlygų 3.4.1 punkto reikalavimui nurodoma, kad ieškovė, ne pirmą kartą dalyvaudama viešuose konkursuose ir ne pirmą kartą turėdama tokių teisinį procesą (remiantis Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO duomenimis), nepasinaudojo laiku VPĮ 6 straipsnyje nustatytomis teisėmis ir nereikšė prašymo susipažinti su trečiojo asmens pasiūlymu, nebuvo aktyvi, todėl nėra pagrindo pripažinti, kad ieškovė egzistavo objektyvios klaidos susipažinti su trečiojo asmens pasiūlymu, o vėliau, nustatius atitinkamus neatitiktumus ar perkanciosios organizacijos veiksmų neteisėtumą, pastaruosius nurodyti pretenzijoje bei ieškinyje. Bylą nagrinėjė teismai, padarydami tokias išvadas, nenuliko nuo aktualios kasacinio teismo praktikos, kad ieškovas savo reikalavimą teisme gali grįsti tik tokiais pažeidimais, kurie buvo ginčyti pretenzijoje ir perkanciosios organizacijos arba neįsirašyti, arba išsirašyti, tačiau pripažinti nepagrįstais. Ieškovė kasaciniame skunde nenurodė jokių objektyvių klaidų, todėl ji negalėjo pasinaudoti savo teisėmis laiku ir tinkamai.
- Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl šalių ginčo apimties

37. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad pirkimo objektas – naikintinių vaistų surinkimo iš vaistinių ir jų naikinimo paslaugos. Pagrindinis šalių nesutarimo objektas – atsakovės sprendimo pripažinti trečiojo asmens kvalifikacijos atitiktį Konkurso sąlygoms teisėtumas. Ieškovė teigė išteisinėje ginčo stadijoje, teigė teismo procese nuosekliai laikėsi pozicijos, kad laimėtoja pripažintas trečiasis asmuo neatitinka 60 Konkurso sąlygų ir perkancioji organizacija jo pajėgumą įvertino netinkamai. Tarp šalių kilo ginčas dėl trečiojo asmens atitikties Pirkimo sąlygų 3.4.2 punktiui, kuriame nurodyta, kad tiekėjas turi būti įtrauktas į Registrą ir turėti teisę versti veiklą, kur reikalinga sutarčiai vykdyti, bei pateikti kvalifikacijos reikalavimus išduodamus dokumentus – taršos integravimosi prevencijos ir kontrolės leidimą arba taršos leidimą, kuriame nurodyta, kad atliekų tvarkytojas turi teisę šalinti (deginoti) (D10) ir (arba) naudoti kurui (R1) 18 01 09 vaistus, nenurodžius 18 01 08, ir 18 01 08⁵ citotoksinus arba cistosatinus vaistus, arba jei planuojama išvežti (eksportuoti) – laisvos formos deklaraciją, kad atliekų tvarkytojas užtikrins, jog naikinti vaistai, jei reikia, bus eksportuoti (išvežti), vadovaujantis Atliekų vėžio Europos Bendrijos vėžio, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės tvarkos aprašu, ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktu nustatyta tvarka, šias atliekas šalinti sudeginant (D10) ir (arba) sunaudoti kurui (R1). Ieškovo teigimu, trečiasis asmuo tokias teises neturi, o vien jo deklaracija, jog sutarties vykdymo laikotarpiu bus pasitelktas atitinkamas subjektas, nereikšia, kad laimėtojas bus patikimas ir pajėgus vykdyti viešojo pirkimo sutartį.
38. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai su tokia ieškovės pozicija nesutiko, ją pripažindami nepagrįsta, ir konstatavo, kad Pirkimo sąlygose nebuvo reikalaujama kartu su pasiūlymu pateikti dokumentų, patvirtinančių paties tiekėjo teisę išvežti (eksportuoti) pavojingąsias atliekas, taip pat ir dokumentų, patvirtinančių tiekėjo pasitelkiamo atliekoms sunaikinti arba pašalinti (sudeginti ir (ar) panaudoti kurui) juridinio asmens teisę atliekas pašalinti būtent tokiais būdais. Šiuo atveju tiekėjas pakako laisvos formos deklaracija patvirtinti, kad laimėjimo atveju naikinti vaistai bus eksportuoti (išvežti), t. y. tiekėjas, teikiantis pasiūlymą pavojingųjų atliekų eksportui, įsipareigojo užtikrinti, kad naikinti vaistai bus eksportuoti (išvežti) ir pagal rašytinę sutartį perduoti juridiniam asmeniui, turinčiam teisę tvarkyti šias atliekas teisės aktu nustatyta tvarka (deginoti (D10) ir (arba) sunaudoti kurui (R1)). Bylos duomenys patvirtino, kad viešojo pirkimo sutarčiai vykdyti – pavojingiosioms atliekoms eksportuoti – UAB „Tekasta“ pasitelkė subiekciją „REMUNDIS Industrie Service GmbH“, jai tokią teisę įtvirtino Pirkimo sąlygų 4.4 punktus.
39. Kaip jau byloje nustatyta, šalių ginčas yra kilęs dėl paslaugų atliekų tvarkymo srityje pirkimo. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad šioje byloje visų pirma sprendina dėl pirkimo objekto taikomo teisinio reguliavimo ir dėl to, ar pagal šį reguliavimą paties trečiojo asmens kvalifikacija laikytina pakankama viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti, jei ne – ar tinkamai buvo pasitelkti išoriniai asmenys (subiekčiai).
40. Iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos, *inter alia* (be kita ko), jos 46 straipsnio 1, 3 dalių, konstitucinio teisinės valstybės principo, siekiant pagal Konstitucijos 53, 54 straipsnius užtikrinti viešąjį interesą, kad atliekos būtų tvarkomos tinkamai, nekelto grėsmės aplinkai ir visuomenės sveikatai, įstatymų leidėjui kyla pareiga įstatymu nustatyti esmines atliekų tvarkymo ūkinės veiklos sąlygas, *inter alia*, aiškius kriterijus, pagal kuriuos galėtų būti nustatyti subjektai, galintys užimti atitinkamą atliekų tvarkymo veiklą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 18 d. nutarimas).
41. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme nustatyti bendrieji atliekų prevencijos ir tvarkymo reikalavimai, kad būtų išvengta atliekų neigiamo poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai, pagrindiniai atliekų tvarkymo sistemų organizavimo ir planavimo principai, reikalavimai atliekų tvarkytojams, atliekų tvarkymo ekonominės ir finansinės priemonės (1 straipsnio 1 dalis). Šio įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje nustatyta, kad atliekų tvarkymas – atliekų surinkimas, vežimas, paruošimas naudoti, įskaitant pradinį apdorojimą, naujojimas ir šalinimas, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, šalinimo vietų vėlesnė priežiūra, įskaitant, kai mirtus veiksmus atlieka prekiautojas atliekomis ar tarpininkas.
42. Atliekų tvarkymo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad atliekų tvarkytojas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka turi atliekas perduoti atliekų tvarkytojams arba gali tvarkyti atliekas pats. Atliekos tvarkomos aplinkos ministro patvirtintose Atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka. Šio įstatymo 4 straipsnio 10 dalyje įtvirtinta bendroji nuostata, kad šių veiklų gali vykdyti tik subjektai, kurie nustatyta tvarka įregistruoti Atliekų tvarkytojų valstybės registre.
43. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 896 patvirtintų Atliekų tvarkytojų valstybės registro nuostatų 21.8.1 punkte įtvirtinta, kad šiame registre yra tvarkomi ir kaupiami duomenys apie atliekų tvarkymo veiklos kategorijas, iš kurių viena – atliekų išvežimas iš Lietuvos Respublikos.
44. VPĮ įtvirtinta, kad pirkimo dokumentuose, be kita ko, turi būti nurodyti tiekėjų kvalifikacijos reikalavimai, atitiktį kvalifikacijos reikalavimams patvirtinančių dokumentų sąrašas (35 straipsnio 2 dalies 2, 5 punktai). Reikalavimų tiekėjų kvalifikacijai nustatant pirkimo sąlygoms nurodyti VPĮ 47 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje įtvirtintos principinės nuostatos, kuriomis grindžiamas tiekėjų kvalifikacijos kriterijų teisinis reglamentavimas ir kurias turi atitikti konkretus viešojo pirkimo sąlygos; perkancioji organizacija privalo išsiaiškinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus vykdyti pirkimo sąlygas, todėl ji turi teisę skelbime apie pirkimą ar kituose pirkimo dokumentuose nustatyti būtinus kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimus ir šių reikalavimų atitiktį patvirtinančius dokumentus ar informaciją. Perkanciosios organizacijos nustatyti kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimai negali dirbtinai riboti konkurencijos, turi būti proporcingi ir susiję su pirkimo objektu, tikslis ir aiškūs (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-405-469-2021, 37 punktas).
45. Sutinkama su ieškove, kad pagal specialią teisinį atliekų tvarkymo reguliavimą subjektui, siekiančiam eksportuoti atliekas iš Lietuvos, tokia teisė turi būti atskirai suteikta įstatymu nustatyta tvarka. Aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 patvirtintų Atliekų tvarkymo taisyklių (toliau – Taisyklės) 1 punkte įtvirtinta, kad Taisyklės nustato reikalavimus atliekų rūšiavimui, laikinajam laikymui, surinkimui, vežimui, apdorojimui, taip pat reikalavimus produktų platinymui, praminiams vartotojų atiduodamas produktų atliekas, papildomus biologinių ir pavojingųjų atliekų (įskaitant alyvos atliekų) tvarkymo reikalavimus, prekybos atliekomis ir tarpininkavimo organizuojant atliekų naujojiną ar šalinimą įvyptus, reikalavimus atliekų naujojiną ar šalinimo techniniam reglamentui, atliekų apskaitos ir tvarkymo dokumentų saugojimo tvarką.
46. Nagrinėjamos bylos atveju aktuali ir minėtų Taisyklių IV antro priedo, reglamentuojančio Atliekų tvarkymo sąrašą, IV skyriaus 8 punkto 3 lentelė. Šiame punkte nurodyta, kad atliekų tvarkymo veiklų, kurių neapima šio priedo II ir III skyriuose nurodytos veiklos, klasifikavimui naudojami 3 lentelėje pateikti kodai. 3 lentelėje nurodyti Atliekų tvarkymo veiklų, neapimančių naudojimo ar šalinimo, kodai ir pavadinimai:

Kodas	Pavadinimas	Pastabos
S1	Surinkimas	
S2	Vežimas	Tai apima atliekų vežimą tik šalies viduje.
S3	Išvežimas (importas)	
S4	Išvežimas (eksportas)	

47. Iš šios nutarties 41–45 punktuose nurodyto reglamentavimo akivaizdu, kad, kaip procese ir įrodinėjo ieškovė, eksportas yra savarankiška atliekų tvarkymo veiklos kategorija ta prasme, kad norint verstis šia veikla reikia būti atskirai sertifikuotam (atestuotam) ir duomenys apie teisę verstis šia atliekų tvarkymo veiklos kategorija turi būti įregistruoti Atliekų tvarkytojų valstybės registre. Taigi, pagal Atliekų tvarkymo įstatymą atliekų tvarkymo prasme vežimas nėra tapatus eksportui Taisyklių prasme. Tai imperatyvios normos, kurios sukelia dviejų pobūdžio padarinius.
48. Pirmą, ir teismai, ir perkancioji organizacija, nepriklausomai nuo viešojo pirkimo sąlygų, privalo jas aiškinti ir taikyti taip, kad nebūtų pažeisti imperatyvūs reikalavimai. Teisės normų, be kita ko, ir specialiųjų, imperatyvumas yra vienas iš šimtinių pagrindų tiekėjams taikyti reikalavimus, tiesiogiai neįtvirtintus pirkimo sąlygose.

49. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad sprendžiant ginčus dėl perkančiųjų organizacijų sprendimų teisėtumo, kai yra teisinis pagrindas taikyti VPI ir kitas teisės normas, pirmiausia taikomos VPI nuostatos (įskaitant ir dėl tiekėjų kvalifikacijos), o kitos teisės normos taikomos tiek, kiek atitinkamos teisinio santykio VPI nereguliuoja arba VPI normose įtvirtintos blanketinės nuostatos; VPI nuostatos (įskaitant ir dėl tiekėjų kvalifikacijos) aiškintinos ir taikytinos taip, kad nebūtų nukrypta nuo kitų teisės aktų imperatyviųjų normų, o šių taikymas negali būti laikomas prieštaraujančiu VPI nuostatų taikymui, nebent *VPlexpressis verbis* (tiesiogiai) būtų įtvirtintas priešingas reguliavimas; VPI ir kitų teisės aktų nuostatų taikymas ir šių teisės normų tinkamas taikymas svarbus dėl to, kad tai tiesiogiai susiję su vieno iš viešųjų pirkimų principų – skaidrumo – laikymusi; perkanciosios organizacijos, tiek rengdamos konkursus dokumentus, tiek vertindamos tiekėjų pasiūlymus, privalo nepažeisti kitų teisės aktų imperatyviųjų teisės normų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-23-248/2017](#) 45 punktą).
50. Minėtoje kasacinio teismo nutartyje nurodyta, kad jeigu pagal galiojančias teisės aktus atitinkamos ūkio (verslo) veiklos vykdomas nepriklausomai nuo atskiro ir specifinio šios veiklos atestavimo, sertifikavimo ar kitokios leidimų tvarkos, *de jure* (teisiskai) laikytina, kad šia veikla ketinantis užsiimti ūkio subjektas tai daryti gali, šios teisės perkanciosios organizacijos išskaitais reikalavimus jokiais pagrindais ir priemonėmis negali riboti ir privalo vertinti, kad tokie tiekėjai VPI 34 straipsnio taikymo prasme savaime įrodą savo pajėgumą.
51. Viešojo pirkimo nuostatų proporcingumas ir bendroji perkančiųjų organizacijų pareiga nustatyti minimalias dalyvių kvalifikacijos sąlygas (VPI 32 straipsnio 1 dalis) reikiška, kad tiekėjų teisės verstis veikla, reikalinga viešojo pirkimo sutarčiai įvykdyti (VPI 34 straipsnis), reikalavimai turi būti nustatomi ir atitiktis jiems vertinama tik pagal specialiuosius teisės aktus, kuriuose reglamentuojama tam tikros specifinės teisės įgijimo, suteikimo ir naudojimosi tvarka ir sąlygos.
52. Nagrinėjamoje byloje priminitina kasacinio teismo praktika:
- 52.1. perkanciosios organizacijos tiekėjų pasiūlymus (plačiąja prasme) vertina išimtinai pagal viešojo pirkimo sąlygas; bet kokiu atveju perkanciosios organizacijos negali atmesti tiekėjo pasiūlymo pagal iš anksto aiškiai neišsiviešintus reikalavimus, nepriklausomai nuo to, kad jų taikymo poreikis kyla dėl kitų specialiųjų teisės aktų taikymo;
- 52.2. jeigu viešojo pirkimo dokumentuose aiškiai nenurodyta, kokios konkrečios teisės turėjimą (VPI 34 straipsnis) tiekėjas turi įrodyti perkančiajai organizacijai ir (ar) kokius konkrečius atestatus ar kitokius įrodymo dokumentus reikėtų jai pateikti, bet dėl pirkimo objekto apibrėžties pirkimo sąlygose ir specialiųjų teisės aktų pasiūlymą, prieš tai jam leidžiant per protingą laiką išaišyti dėl pirkimo sąlygų turinio atsiradusių pasiūlymo išaištyti pasiūlymo trūkumus;
- 52.3. tokiu atveju pasiūlymo trūkumo (jei jis lėmė išimtinai pirkimo sąlygose) ištaisymas suprantamas ne tik kaip trūkumo teisės verstis veikla įrodančio dokumento (atestato) pateikimas, bet ir leidimas tiekėjui viešojo pirkimo sutarties vykdymui pasitelkti naujus subjektus – partnerius, subrangovus, jei jis pats negali ar neturi teisės atlikti tam tikrų darbų (teikti paslaugas);
- 52.4. jeigu teismo procese paaiškėja, kad perkančioji organizacija, neįsirašiusi tiekėjų išaištyti pirmiau nurodyto trūkumo, jo pasiūlymą atmėt (arba pripažino tinkamu), teismas privalo *ex officio* (pagal pareigą) tokį perkanciosios organizacijos sprendimą pripažinti neteisėtu ir panaikinti bei ją įpareigoja iš naujo įvertinti ūkio subjekto pasiūlymą, prieš tai jam leidžiant per protingą laiką išaišyti dėl pirkimo sąlygų turinio atsiradusių pasiūlymo trūkumų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-23-248/2017](#), 54 punktą).
53. Nagrinėjamoje byloje teismai tinkamai neįvertino atliktų tvarkymų reglamentuojančių reguliavimų imperatyvumo ir nusprendė, kad pirkimo sąlygose nebuvo reikalaujama kartu su pasiūlymu pateikti dokumentus, patvirtinančius paties tiekėjo teisę (eksportuoti) pavojingiasis atliekas, taip pat dokumentus, patvirtinančius tiekėjo pastelkimas suaukinti ar pašalinti (sudeginti ir (ar) panaudoti kitu) juridinio asmens teisę atliekas pašalinti būtent tokiais būdais, kadangi tiekėjas pakako laisvos formos deklaracijos patvirtinti, kad lamėjimo atveju naikinti vaistai bus eksportuoti (išvežti).
54. Antra, atsižvelgiant į tai, kad ginčo Konkursų sąlygoms tiekėjams buvo nustatytas alternatyvus teisės verstis veikla modelis, jo aiškinimas ir taikymas, nepriklausomai nuo to, kokį konkretų modelį atitinkamas tiekėjas pasirinko, neturi sukurti nelygiavertės kvalifikacijos tikrinimo situacijos. Perkančioji organizacija negali nustatyti tokių pirkimo sąlygų ar jas taikyti tokiu būdu, kad tiekėjų kvalifikacija būtų vertinama pagal skirtingo turinio reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 27 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-6-378/2017](#), 35 punktą) ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Pagal nuosekliai formuojamą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką tiekėjo kvalifikacija yra suprantama kaip jo pajėgumas ir pasirengimas tinkamai įvykdyti ketinamus prisiimti pagal viešojo pirkimo sutartį įsipareigojimus; tai – objektyvi kategorija (juridinis faktas), kuri žymti tam tikrų praeities (pvz., veiklos pelningumas (pvz., įmonėje dirbančių darbuotojų kompetencija) faktų egzistavimą; kvalifikacija turi būti įgyta iki pirkimo dokumentuose nustatyto galutinio pasiūlymų pateikimo termino (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 24 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-436/2011](#); kt.). Šios nuostatos suponuoja pareigą tiek perkanciosios organizacijos nustatyti tokias pirkimo sąlygas, kuriomis būtų patikrinama tiekėjų jau turima kvalifikacija, tiek pareigą tiekėjams pagrįsti, kad kompetencija, pajėgumą ar patikimumą liudijantis faktinės aplinkybės atsirado ne vėliau kaip pirkimo dokumentuose nustatyti galutinį pasiūlymą pateikimo dieną (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 27 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-6-378/2017](#), 31 punktą).
55. Netinkamas ginčų teisių santykių vertinimas suponavo tai, kad tiekėjai, kurie savo teisės verstis veikla įrodinėjo su užsienio partneriais, neprivalėjo įrodyti šio pajėgumo visa apimtimi. Todėl ieškovės galima teisiu pažeidimą suponavo ne jos galimybės dalyvauti Pirkime sąvartymas, o, jos vertinimu, pažeistas dalyvių lygiateisės dalyvavimas ir sąžiningų rezultatų pasiekimas, dėl to ieškovė gali kvestionuoti kitų ūkio subjektų pasiūlymų vertinimą, patikrinti ir teisę reikalauti iš atsakovės, kad ši patikrintų, ar Pirkimo lametoja, prieš sudarant viešojo pirkimo sutartį, atitinka Pirkimo sąlygose neišsiviešintus imperatyvius teisės aktų reikalavimus. Taigi, nagrinėjamoje byloje susiklostė situacija, kad, neįvertinus pirmiau aptarto imperatyvus reguliavimų, tiekėjai, kurie savo teisės verstis veikla įrodinėjo kartu su užsienio partneriais, neprivalėjo įrodyti šio pajėgumo visa apimtimi.
56. Minėta, kad kasacinio teismo praktikoje pripažįstamas korekcinis mechanizmas, kai tiekėjas neatitinka imperatyviųjų teisės normų reikalavimų, kurie nebuvo perkelti į pirkimo sąlygas, – leidimas pateikti naujus dokumentus, pasitelkti naują (anksčiau neišsiviešintą) partnerį ar subrangovą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-23-248/2017](#), 71 punktą). Dėl to nagrinėjamoje byloje aktualu nustatyti, ar teisėtai trečiasis asmuo neišsiviešino kito subjekto, o atsakovė kito pasiūlymą pripažino teisėtu. Jeigu būtų nustatyta, kad trečiasis asmuo neprivalėjo pasiūlyme išsiviešinti užsienio atliekų tvarkytojo, nes pasirinko antrąją pirkimo sąlygose nustatytą alternatyvą, tai turėjo būti sprendžiama dėl galimybės trečiajam asmeniui pastaisyti dėl S4 kodo turėjimo patvirtinimo.

Dėl perkanciosios organizacijos veiksmų teisėtumo vertinant trečiojo asmens pasiūlymą

57. Viešojo pirkimo sutarčiai įvykdyti – pavojingosioms atliekoms eksportuoti – UAB „Tekstas“ pasitelkė subiekcijas UAB „Toksika“ ir „REMONDIS Industrie Service GmbH“. Tokią teisę įtvirtino Pirkimo sąlygų 4.4 punktą, nustatantis, kad galimybę pasinaudoti kitų subjektų ištekiais, reikalingais atitinkamai pirkimo sutarčiai įvykdyti, tikrina perkančioji organizacija. Tiekėja savo ruožtu turi pateikti dokumentus, įrodančius tokių išteklių prieinamumą, – įrodymų pateikimas pirkimo sutarčiai ar kitų dokumentų kopijos, kurios patvirtintų, kad tiekėjui kitų ūkio subjektų išteklių bus prieinami ir galimi naudoti per visą sutartinių įsipareigojimų vykdymo laikotarpį. UAB „Tekstas“ pasiūlyme nenumatė pasitelkiamos subiekcijos, o tokia nurodė bet subiekcijos išteklių prieinamumą patvirtinančius dokumentus perkančiajai organizacijai pateikti jau po pasiūlymo pateikimo. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad UAB „Tekstas“ nežinojimas subiekcijos pastelkimas neatitiko VPI 88 straipsnio 1 ir 4 dalių reikalavimų bei Konkursų sąlygų 4.4-4.5, 5.8 punktų.
58. VPI 2020 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. XIII-3258 redakcija, galiojusi nuo 2020 m. rugpjūčio 1 d. iki 2021 m. gruodžio 1 d.) 47 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija privalo išsiaiškinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sąlygas, todėl ji turi teisę skelbime apie pirkimą ar kituose pirkimo dokumentuose nustatyti būtinus kandidatų ar dalyvių kvalifikacijos reikalavimus (teisės verstis atitinkama veikla, finansinio, ekonominio, techninio ir profesinio pajėgumo) ir pareikalauti, kad kandidatai ar dalyviai pateiktų pirkimo dokumentuose nurodytą informaciją ir kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus. VPI 49 straipsnyje įtvirtinta tiekėjo teisė reikšti kitų ūkio subjektų pajėgumus, siekiant pagrįsti atitiktį pirkimo dokumentuose nustatytiems kvalifikacijos reikalavimams, neatsižvelgiant į ryšio su tais ūkio subjektais teisių pobūdį. Tokiu atveju tiekėjas pasiūlyme (paraškoje) turi įrodyti, kad vykdančiam pirkimo sutartį ūkio subjektui, kurį pajėgumais jis remiasi, išteklių jam bus prieinami (VPI 49 straipsnio 3 dalis).
59. Iš kasacinio teismo praktikos matyti, kad teisinė kategorija „kito subjekto pasitelkimas“ gali turėti dvejopą reikšmę: vienas ūkio subjektas, teikiantis pasiūlymą (parašką) viešajame pirkime, ir, pripažintas laimėtoju, sudaręs ir vykdančias sutartį perkanciosios organizacijos naudai, bendradarbiauja su kitu ūkio subjektu, siekdamas, pirma, įrodyti kvalifikacijos reikalavimų atitiktį pirkimo procedūros metu, nes jo nuosavi išteklių (pajėgumų) nėra pakankami, antra, perleisti dalį viešojo pirkimo sutarties vykdymo; šie ūkio subjekto santykiai gali tiek sutapti, tiek egzistuoti atskirai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 26 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-86-916/2020](#) 31 punktą).
60. Pirmasis ūkio subjekto bendradarbiavimo būdas (pajėgumo, priklausančio kitam subjektui, pastelkimas kvalifikacijos atitiktį įrodyti) savaime nereiškia, kad atitinkamą kvalifikaciją vertinti pateikęs ūkio subjektas privalo tiesiogiai dalyvauti, vykdančias viešojo pirkimo sutartį, t. y. naudojimąsi kitu ūkio subjekto pajėgumu automatiškai (išskyrus VPI atskirai įtvirtintas ir iš jurisprudencijos išplaukiančias išimtis) nesukuria subrangos teisių santykių tarp išteklių turėtojo ir perkanciosios organizacijos. Savokos „kitas ūkio subjektas“ ir „subrangovas“ netapaccios: subrangovai, kuriuos tiekėjai pasitelkia daliai viešojo pirkimo sutarties atlikti, iš esmės yra kiti (t. y. ne pats tiekėjas) ūkio subjektai, tačiau tam tikrais atvejais kiti ūkio subjektai nebūtinai perkanciosios organizacijos naudai tiesiogiai vykdo viešojo pirkimo sutartį (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 30 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-354-690/2017](#) 39–41 punktą ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
61. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad tokiu atveju, kai tiekėjas, naudojantis kitam subjektui priklausančią infrastruktūrą, pats teikia paslaugas ar atlieka darbus, o kitam subjektui priklausančios infrastruktūros naudojimas yra tik priemonė tam teikti, tai nėra subiekcinis ar subrangos. Tačiau, jeigu perkančioji organizacija viešojo pirkimo sąlygose iškelia atitinkamą kvalifikacijos reikalavimą, kurio atitiktį įrodyti tiekėjas pasitelkia trečiajam asmeniui, tai toks jų tarpusavio ryšys kokių nors būdu turi būti iš anksto išsiviešintas pasiūlyme, nepriklausomai nuo to, kad šis trečiasis asmuo viešojo pirkimo sutartinioje santykiuose veikia ne kaip subrangovas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 30 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-354-690/2017](#) 33, 39–41, 46 punktą ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
62. Aptartas VPI įtvirtintas teisinis reguliavimas ir kasacinio teismo praktikos išaiškinimai suponuoja išvadą, kad tiekėjo galimybė reikšti kitų ūkio subjektų pajėgumus ir pareiga juos išsiviešinti susijusios su įstatyme nustatyta perkanciosios organizacijos pareiga pagal viešojo pirkimo sąlygas išsiaiškinti tiekėjo pajėgumą įvykdyti sutartį. Šio teisinio reguliavimo tikslas yra užtikrinti, kad viešojo pirkimo procedūros dalyvaujami tik įvykdyti sutartį pajėgūs subjektai, taip pat sudaryti galimybę perkančiajai organizacijai patikrinti jų subjektų atitiktį nustatytiems reikalavimams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-85-969/2022](#), 29 punktą).
63. Išimtinai laikytinos situacijos, kai dėl pirkimo objekto specifikos perkančioji organizacija galėtų (arba turėtų pagal VPI) reikalauti, kad pajėgumą kvalifikacijos atitiktį įrodyti pateikiantis subjektas pats tiesiogiai dalyvautų, vykdančias viešojo pirkimo sutartį, tokiu atveju susiklostė dvejopo pobūdžio ūkio subjekto santykiai: tiek pajėgumo „skolinimas“, tiek tiesioginis dalyvavimas, vykdančias viešojo pirkimo sutartį, t. y. subrangą (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-86-916/2020](#) 33 punktą ir jame nurodytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką).
64. VPI 88 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija turi reikalauti, jog dalyvis savo pasiūlyme nurodytų kokias pirkimo sutarties dalis ir kokius subiekčius, jeigu jie yra žinomi, jis ketina pasitelkti. Be to, VPI 88 straipsnis koreliuoja su VPI 49 straipsniu, kuriame įtvirtinta tiekėjų teisė reikšti kitų ūkio subjektų pajėgumus, šios teisės įgyvendinimo pagrindai ir tvarka.
65. Kaip nurodyta VPI 88 straipsnio 1 dalyje, tiekėjų pareiga išsiviešinti subrangovus siejama su jų žinojimu apie atitinkamų trečiųjų asmenų ir jų atstovų būtiną dalyvavimą vykdančias viešojo pirkimo sutartį. Vis dėlto bet kokiu atveju aptariamas taisyklės šimtis, t. y. galimybė neišsiviešinti subrangovų dėl nežinojimo apie juos, turėtų būti aiškinama gana siaurai ir taikytina tik išimtinai, objektyviai pateisinamais atvejais. Pagal bendrąją taisyklę viešojo pirkimo dalyvis turi objektyviai galimybę, įvertinęs viešojo pirkimo dokumentų turinį, suprasti, ar jam pačiam pakanka pajėgumų prisistatytis visuotiniams įsipareigojimus perkanciosios organizacijos naudai, jei nepakanka, – kad reikia pasitelkti trečiuosius asmenis. Taigi, bendra taisyklė yra ta, kad tiekėjas, teikdamas pasiūlymą, (žino žino), kokias sutarties dalis ir kokiams subrangovams jis ketina pavesti vykdyti. Ir tik išimtinai atvejais ši informacija tiekėjui gali būti nežinoma.
66. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nuosekliai formuoja praktiką, kad reikalavimo išsiviešinti subiekčius ir jų atitiktį darbų dalį tikslas – patikrinti, ar tiekėjo pasiūlyme nurodyto konkretaus subiekčio kvalifikacija atitinka jo atitinkamą darbų dalies reikalavimus. Kai pirkimo sąlygose įtvirtinti kvalifikacijos reikalavimai tiekėjui ir jo subiekčiams taikytini ne visiems kartu, o atskirai, perkančiajai organizacijai, remiantis pažyma apie tiekėjo ir jo subiekčių atliekamą darbą, yra lengviau vertinti jų kvalifikacijos atitiktį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. liepos 4 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-376/2014](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
67. Kasacinio teismo praktika nuosekliai bei nenustatant specifinių išimčių plėtojama ta linkme, kad būtina išsiviešinti visus subjektus, kurie vykdančias sutartį veiks aktyviai, savo veiksmams prisidės prie perkanciosios organizacijos poreikio įsigyti pirkimo objektą tenkinimo (teiks dalį paslaugų, vykdys dalį darbų, tiesiogiai prisidės prie prekių tiekimo), pvz., analogiškai kaip subiekčiai, tiekėjų pasiūlymuose turėtų būti išsiviešinti būsimi darbuotojai (kvazisubiekcinis); teismo vertinimu, tai atitinka VPI reguliavimą dėl subiekčių ir jo tikslas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 7 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-475/2014](#); 2019 m. lapkričio 21 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-469-469/2019](#) 46 punktą).
68. Nagrinėjamu atveju yra susiklosčiusi dviguba trečiojo asmens pasitelkimo situacija, nes trečiojo asmens pasitelkimas užsienio partneris ne tik tiesiogiai prisidėtų prie perkanciosios organizacijos poreikį tenkinimo, o teisiškai tai reikšia subrangos kvalifikaciją, tačiau būtent šio subjekto pajėgumu būtų įrodinėjama tiekėjo (trečiojo asmens) kvalifikacijos atitiktis ginčo Konkursų sąlygų (VPI 40 straipsnio 2 dalis).
69. Konkursų sąlygų 3.9 punkte buvo nurodyta, kad kiekvienas subjektas, kurio pajėgumais (kvalifikacija) tiekėjas remiasi, užpildo ir pasirašo atskirą EBVPD. Trečiasis asmuo savo pasiūlyme jokių subiekčių nenurodė, taip pat nepateikė subiekčių EBVPD. Apelacinės instancijos teismas, pasisakydamas dėl ieškovės argumentų, susijusių su trečiojo asmens subiekčių neišsiviešimu, konstatavo, kad toks subiekčių neišsiviešimas, jeigu jie tiekėjų dar nebuvo žinomi, savaime negalėjo būti kliūti atmesti tiekėjo pasiūlymą. Pažymėtina, kad apelacinės instancijos teismas, pasisakydamas dėl VPI 88 straipsnio 1 dalyje nustatytos šimties taikymo, šios šimties taikymui reikšmingų bylos aplinkybių netyrė ir jų neanalizavo, nors trečiasis asmuo, būdamas pripažintas laimėtoju, atsakydamas į atsakovės paklausimą, nurodė, kad jo teikiamos subiekcijos UAB „Toksika“ ir „REMONDIS Industrie Service GmbH“ jam buvo žinomos, tik jis negalėjo apsispręsti dėl konkrečios subiekcijos pasirinkimo.
70. Kasacinis teismas nusprendžia, kad byloje nebuvo nustatytos aplinkybės, kurios suponuoti galimybę taikyti VPI 88 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą šimtį.

Dėl bylos procesinės baigties

71. Apibendrinama nurodytus argumentus, kad atsakovė neįvertino specialias atliekų tvarkymo teisinio reguliavimo, todėl trečiojo asmens atitiktis kvalifikacijos reikalavimams nebuvo tinkamai patikrinta, dėl to egzistuoja pagrindas pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėtojos UAB „Tekstas“ nustatymo. Atsižvelgiant į tai, naikinti skundžiamą pirmosios ir apelacinės instancijos teismų procesiniai sprendimai, kuriuos šis ieškovės reikalavimas buvo atmestas, ir priimti naujas sprendimas – ieškinyje tenkinamas iš dalies.
72. Iš Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) duomenų matyti, kad Konkursas yra pasibaigęs 2022 m. kovo 10 d. atsakovei sudarius viešojo pirkimo sutartį su Konkursu laimėtoju pripažintu trečiuoju asmeniu. Pagal kasacinio teismo praktiką, jeigu viešasis pirkimas įstatymo pagrindu yra pasibaigęs (taigi jo metu priimti sprendimai nebesukelia teisiųjų padarinių) viešojo pirkimo sutarties sudarymu, teismas, konstatavęs, kad viešojo pirkimo procedūros vyko neteisėtai, *ex officio* pripažįsta viešojo pirkimo sutarties sudarymą neteisėtu ir sprendžia dėl įstatyme įtvirtintų padarinių: viešojo pirkimo sutarties pripažinimo niekine ir jos panaikinimo arba jos išsaugojimo ir alternatyviųjų sankcijų taikymo (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-272/2013](#)).
73. Pagal VPI 106 straipsnio 2 dalį teismas gali nepripažinti viešojo pirkimo sutarties negaliojančią ir taikyti alternatyvias sankcijas, nors pirkimo sutartis buvo sudaryta neteisėtai, jeigu dėl viešojo intereso, įskaitant su pirkimo sutartimi nesusijusius ekonominius interesus, dėl kurių pirkimo sutarties pripažinimas negaliojančią turėtų neproporcingai padarinių, būtina išsaugoti šios sutarties padarinius. Skirdamas pirmiau nurodyto straipsnio 3 dalyje įvardytas alternatyvias sankcijas, teismas turi atsižvelgti į visus reikšmingus aspektus, įskaitant pažeidimo rimtumą, perkanciosios organizacijos elgesį (VPI 106 straipsnio 4 dalis). Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į faktines ginčo aplinkybes, nusprendžia, kad

nagrinėjamoje byloje kilo poreikis taikyti VPĮ 106 straipsnio nuostatas – nepripažinti neteisėtai sudaryto sandorio niekiniu ir perkančiajai organizacijai skirti vieną iš galimų alternatyvių sankcijų – baudą (VPĮ 106 straipsnio 3 dalies 2 punktą).

74. Įvertinusi perkančiosios organizacijos atlikto pažeidimo svarbą, atsižvelgdama į viešojo pirkimo sutarties pobūdį ir vertę (CVP IS duomenimis, sandorio vertė – 108 000 Eur), tai, kad VPĮ 952 straipsnio 4 dalies 2 punkte nurodyta bauda turi būti ne didesnė kaip 10 proc. pirkimo sutarties vertės, pažymėdama, kad skirtinga bauda turi būti veiksnia, proporcinga ir turėti atgrasantį poveikį perkančiajai organizacijai (skatinti vengti VPĮ pažeidimų), teisėjų kolegija atsakovei skiria 4000 Eur (apie 3,7 proc. viešojo pirkimo sutarties vertės) baudą, ji priteisina valstybės naudai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

75. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis). Jeigu ieškiny pateiktas iš dalies, [CPK 93](#) straipsnyje nurodytos išlaidos priteisiamos ieškoviui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakoviui – proporcingai teismo atmestų ieškinių reikalavimų daliai ([CPK 93 straipsnio](#) 2 dalis). [CPK 93](#) straipsnyje išdėstytos taisyklės taikomos taip pat ir tam žyminiam mokesčiui, kurį šalis moka paduodamos apeliacinius ir kasacinius skundus, taip pat prašymus dėl proceso atnaujinimo ([CPK 93 straipsnio](#) 3 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą. Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas bylinėjimosi išlaidų nepaskirsto, šį klausimą išsprendžia pirmosios instancijos teismas ([CPK 93 straipsnio](#) 5 dalis).
76. Teisėjų kolegijos vertinimu, pripažinus neteisėtą atsakovės sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėtos UAB „Tekasta“ nustatymo ir skyrys perkančiajai organizacijai baudą už atliktą pažeidimą, atsižvelgiant į galutinę bylos rezultatą, laikytina, kad ieškiny buvo tenkintas. Pripažintina, kad ieškovei tinkamai gynė savo teises – prašė įpareigoti atsakovę grįžti į pasiūlymų vertinimo procedūras, tačiau, viešojo pirkimo sutarčiai esant jau sudarytai, pasirinkta taikyti alternatyvi ieškovės antrajam reikalavimui sankcija.
77. Pagal kasacinio teismo praktiką, kai ieškovei savo interesus gina prieš du procesinius varžovus (paprastai prieš perkančiąją organizaciją ir viešojo pirkimo laimėtoją), nustatius pastarųjų bylos šalių argumentų nepagrįstumą, yra teisinga iš jų lygiomis dalimis priteisti ieškovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ([CPK 93 straipsnio](#) 4 dalis) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 11 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-272-378/2020](#) 201 punktą; 2022 m. sausio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-185-916/2022](#) 136 punktą).
78. Nustatyta, kad pirmosios instancijos teisme ieškovei sumokėjo 1743 Eur žyminį mokestį, patyrė 500 Eur atstovavimo pirmosios instancijos teisme išlaidų (iš viso 2243 Eur). Ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos neviršija maksimalaus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalus dydžio patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos) nustatyto dydžio. Tenkinus ieškinį, ieškovei iš atsakovės ir trečiojo asmens priteistina po 871,50 Eur žyminio mokesčio ir 250 Eur atstovavimo pirmosios instancijos teisme atlyginimo (iš viso po 1121,50 Eur bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme atlyginimo).
79. Nustatyta, kad apeliacinės instancijos teisme ieškovei patyrė 1700 Eur žyminio mokesčio išlaidų, dokumentų, patvirtinančių atstovavimo apeliacinės instancijos teisme išlaidas, nepateikė. Paskirsčius bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimą, ieškovei iš atsakovės ir trečiojo asmens priteistina po 850 Eur žyminio mokesčio už apeliacinį skundą.
80. Nustatyta, kad ieškovei kasaciniame teisme patyrė 1764 Eur žyminio mokesčio ir 1512,50 Eur atstovavimo išlaidų advokato pagalbai už kasacinio skundo surašymą (iš viso 3276,50 Eur). Ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos neviršija maksimalaus Rekomendacijose nustatyto dydžio, todėl ieškovei iš atsakovės ir trečiojo asmens priteistina po 882 Eur žyminio mokesčio už kasacinį skundą ir po 756,25 Eur atstovavimo kasaciniame teisme atlyginimo (iš viso po 1638,25 Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo).
81. Taigi iš viso ieškovei iš atsakovės ir trečiojo asmens priteistina po 3609,75 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
82. Kasaciniame teisme pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo rengiama, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. kovo 3 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gruodžio 21 d. sprendimą panaikinti.

Priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti iš dalies.

Pripažinti neteisėtą atsakovės Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2021 m. spalio 14 d. sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėtos UAB „Tekasta“ nustatymo atsakovės vykdytame viešajame Naikintinių vaistų surinkimo iš vaistinių ir jų naikavimo paslaugų pirkime.

Skirti atsakovei Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai (j. a. k. 188603472) 4000 (keturių tūkstančių) Eur baudą (ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 6800).

Priteisti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „AV investicija“ (j. a. k. 300114003) iš atsakovės Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (j. a. k. 188603472) 3609,75 Eur (tris tūkstančius šešis šimtus devynis Eur 75 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Priteisti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „AV investicija“ (j. a. k. 300114003) iš trečiojo asmens uždarosios akcinės bendrovės „Tekasta“ (j. a. k. 221904380) 3609,75 Eur (tris tūkstančius šešis šimtus devynis Eur 75 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Davidonienė

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė